

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

Кафедра загальної та практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор університету

О.Г. Самойленко

2018р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
з психології

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Код спеціальності

магістр
05 Соціальні та поведінкові науки
053 Психологія

Ніжин – 2018

Укладачі програми:

М.В. Папуча – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та практичної психології;

Н.Ф. Литовченко – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології;

О.П. Никоненко – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології;

Ю.П. Никоненко – кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології;

О.А. Тимошенко – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології;

М.М. Наконечна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології.

Рекомендовано засіданням кафедрою загальної та практичної психології

Протокол № 8 від 18 січня 2018 р.

Завідувач кафедри загальної та практичної психології М.В. Папуча

Схвалено Вченою радою факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 7 від 02 березня 2018 р.

Декан факультету

О.А. Тимошенко

Методика проведення вступного екзамену до магістратури з психології

Зміст вступного екзамену до магістратури з психології визначено програмою.

На екзамен готується дві групи питань:

20 питань – теоретичні, 20 питань – прикладні.

Студент робить окремий вибір по кожній групі питань і відповідає за програмою.

ВСТУП

Вступний екзамен з психології є оцінювальною процедурою, метою якої є встановлення фахового рівня тих, хто бажає освоїти освітній ступень магістр, спеціальність: 053 Психологія, галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки.

Вихідною концептуальною ідеєю екзамену є ретельний аналіз можливостей майбутнього спеціаліста ефективно розвивати свій професійний потенціал в усіх головних видах діяльності, що існують в галузі психології.

Істотними складовими, що визначають потенційну успішність подальшого навчання на рівні «магістрант», є загальнотеоретична підготовка в галузі психологічної науки, знання основних напрямків сучасної психології, здатність до рефлексії наукового знання і проектування його в площину реальних психологічних проблем особистості та наявності системи первинних умінь реалізації практичної діяльності.

Виокремлено дві змістовні складові, що в своїй єдності визначатимуть ступінь успішності екзаменаційної відповіді:

- теоретична;
- рефлексивно-прикладна.

Теоретична складова передбачає знання і розуміння основних закономірностей функціонування і розвитку психіки людини, особливостей становлення особистості в онтогенезі та окремих аспектів індивідуальних варіантів і стильових особливостей розвитку: ґрунтовних соціально-психологічних механізмів і закономірностей існування особистості в соціумі, фундаментальних сучасних підходів до діагностичної і консультативно-корекційної роботи в галузі психології.

Рефлексивно-прикладна складова передбачає виявлення здатності до аналізу науково-психологічних закономірностей і їхньої реалізації в межах конкретної ситуації практично-психологічної діяльності. В межах даного напрямку виявляється можливість використовувати загальні психологічні положення відносно вікових, гендерних, індивідуальних особливостей людини: організувати психодіагностичні процедури в межах наявної проблеми: орієнтуватися в аспектах реабілітації граничних станів особистості тощо.

Указані складові реалізуються в структурі екзаменаційної відповіді, яка складається з:

1. Теоретичного питання.
2. Прикладного питання.

ЗМІСТ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ

Відповідь складається з двох питань.

Перше з них є комплексним, теоретично-аналітичним, **друге** – прикладним.

Відповідь на перше питання має містити такі аспекти:

1. Теоретично-методологічний аналіз психологічної і психофізіологічної сутності даного явища (процесу, властивості), його значення в контексті функціонування цілісної особистості.
2. Співвідношення загального, вікового та індивідуального в межах даного явища.
3. Психологічні закономірності діагностування даного явища.
4. Функціонування в нормі та можливі психологічні відхилення.
5. Психокорекційні та консультативні заходи відносно проблем, пов'язаних із відхиленням даного явища від нормативного існування.

АБІТУРІЄНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ:

- методологічні принципи і теоретичні концепції сучасної психології;
- основні закономірності існування і розвитку психіки людини;
- особливості пізнавальної діяльності особистості, напрями та специфіку практично-психологічної діяльності в цих сферах;
- індивідуально-типологічні і стильові параметри діяльності людини і систему відповідних практично-психологічних заходів;
- закономірності структури і становлення особистості в онтогенезі, найбільш важливі теоретичні уявлення світової психології щодо психології особистості;
- закономірності вікового розвитку особистості і особливості практично-психологічної діяльності з людьми різних вікових груп;
- соціально-психологічні закономірності розвитку і існування особистості в групі та в спільнотах і основні підходи до практично-психологічної діяльності в комунікативній та інтерактивній сферах;
- особливості індивідуальних варіантів розвитку особистості та принципи організації відповідної практично-психологічної діяльності;
- основні положення і принципи консультативно-корекційної роботи, сучасні напрями психологічного консультування, основні засоби консультативної роботи;
- закономірності виникнення, протікання та корекції екстремальних (травматичних) переживань особистості;

- методи дослідження в психології;
- основні принципи і напрямки психодіагностики;

АБІТУРІЄНТ ПОВИНЕН ВМІТИ:

- аналізувати теоретичні положення наукової психології і рефлексивно застосовувати їх в практичній діяльності;
- виокремлювати дослідницьку проблему і планувати психологічне дослідження;
- проводити психодіагностичні обстеження, встановлювати психологічний діагноз;
- інтерпретувати дані психодіагностики, робити висновки;
- планувати і здійснювати систему реабілітаційних заходів;
- гнучко реагувати на індивідуальні випадки, рефлексивно ставитись до проблем клієнта;
- відновлювати свої фахові знання, мати тенденції до професійно-особистісного зростання;
- реалізувати професійно-етичні вимоги і положення у відповідності до існуючих нормативів.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

Психологія в сучасному науковому вимірі. Основні теорії та концептуальні підходи в сучасній українській психології. Історичне становлення психологічних знань. Сучасні проблеми наукової психології. Методи дослідження в психології. Особливості наукового знання психічного.

Сучасні уявлення про теоретичні і емпіричні методи в психології. Методологічна парадигма: сутність, виникнення, значення. Зміст кризи в психологічній науці. Моделі і гіпотези в психологічному дослідженні. Роль методології в організації психологічного дослідження. Методологічні принципи наукового пізнання в психології. Психологічна теорія: сутність, виникнення, значення. Парадигмальність і методологічний плюралізм в психології. Класичний, неklasичний, постмодерністський, постнеklasичний етап в теоретичній психології. Принцип раціогуманізму. Редукціонізм в сучасній психології – форми, причини, можливості подолання.

Психіка і її функції. Становлення психіки в філогенезі. Основні види психічних явищ, їх особливості та психологічні факти. Загальна характеристика пізнавальної діяльності особистості. Особливості пізнавальної діяльності особистості. Загальні особливості, фізіологічні механізми пізнавальних процесів. Мотиваційно-сміслова сфера особистості. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Емоційно-вольова сфера особистості. Психічні стани особистості. Поняття про психічний розвиток. Основні чинники, принципи та закономірності психічного розвитку. Механізми психічного розвитку, основні його складові. Проблема періодизації розвитку. Закономірності вікового розвитку особистості. Індивідуальність як найвищий, принципово новий рівень розвитку особистості. Розвиток самосвідомості в онтогенезі. Особистість як суб'єкт саморозвитку.

Особистість як об'єкт психологічного дослідження: загальнотеоретичне і практично-прикладне значення досліджень особистості в психології. Теоретичний аналіз методологічних підходів і емпіричних методів дослідження особистості в психології. Структура особистості. Методологічні підходи до визначення структури особистості. Проблема активності людини та її витоків у сучасній психології. Становлення особистості і її життєвий шлях. Особистість в соціальній ситуації. Розвиток особистості в контексті життєвої ситуації. Провідні напрями дослідження особистості в сучасній психології:

психоаналітичний напрям, гуманістичний напрям, теорії особистісних рис, екзистенціальна психологія. Особистість у вітчизняній психології. Психосоматичні явища. Причини поведінки, що відхиляється. Психічні розлади. Умови збереження психологічного здоров'я людини.

Управління і самоуправління виховним процесом. Самовиховання як вищий рівень розвитку саморегуляції і самоуправління. Навчання і розвиток, розвиваюче навчання. Єдність навчання і учіння.

Класифікація психодіагностичних методик. Психологічний діагноз. Основні етапи здійснення психодіагностики. Основні діагностичні підходи. Психологічне дослідження як єдність діагностичної та корекційно-консультативної діяльності. Специфіка застосування психодіагностичного методу в закладах освіти при роботі з особами, які відносяться до різних вікових груп.

Психологічна теорія спілкування. Сутність міжособистісної комунікації. Види, принципи та механізми психологічного впливу. Соціальні групи. Параметри, що характеризують індивіда як члена групи. Соціально-психологічна структура особистості. Характеристика особистості як члена групи. Структурний аналіз міжособистісної взаємодії. Типи взаємодії. Перешкоди і дефекти спілкування. Мала група: динамічні характеристики.

Види психологічної допомоги особистості. Головні цілі і завдання діяльності психолога-консультанта. Поняття про психологічне здоров'я. Психологічна допомога клієнту в основних парадигмах психотерапії. Психологічна допомога травмованій дитині. Основні методи психокорекційної роботи у тренінгових групах. Особливості групової динаміки у психотерапевтичній групі. Особливості групової психотерапії у психодинамічній парадигмі. Розвиток ідей біхевіоризму у психотерапевтичній практиці ведення груп. Когнітивна групова психотерапія. Гуманістична групова психотерапія.

Психологічна теорія діяльності. Розвиток особистості в процесі професіоналізації та проблеми самореалізації особистості у різних видах професійної діяльності. Психологічне забезпечення виробничої діяльності людини. Основи профконсультування та професійного відбору.

Сім'я як мала група. Специфічні і неспецифічні функції, сучасні моделі сім'ї та їх структура. Психологічні особливості сімейного спілкування. Види взаємодії в сімейних стосунках. Сімейно-рольова структура. Основні психоло-

гічні моделі батьківсько-дитячих стосунків. Психологічна допомога дисфункціональній сім'ї.

Психологічна служба освіти: структура, функції, мета і завдання. Умови ефективної діяльності шкільної психологічної служби. Основні види діяльності практичного психолога в школі. Особливості просвітницької діяльності практикуючого психолога. Предмет, завдання, методи, види психопрофілактики. Проблеми сучасної психопрофілактики. Психопрофілактика синдрому професійного згоряння в діяльності практичного психолога.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Анастаси А. Дифференциальная психология. Индивидуальные и групповые различия в поведении. – М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2003.
3. Братусь Б.С. Аномалии личности. - М.: Мысль, 1988. – 302 с.
4. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Питер Ком, 1999.
5. Галян І.М. Психодіагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. М. Галян. – К.:Академ-видав, 2009. – 464 с.
6. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. – М.: ЧеРо, 1998. – 336 с.
7. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. – СПб.: Питер, 2000.
8. Егорова М.С. Психология индивидуальных различий. – М., 1997.
9. Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. –287 с.
10. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М., 1999.
11. Змановская Е.В. Девиантология (психология отклоняющегося поведения). – М., 2003.
12. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология. – СПб.: Питер, 2001.
13. Клиническая психология / Под ред. Тарабрина Н.В. – СПб.: Питер, 2000. – 352 с.
14. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. – К., 1995. . – 352 с.
15. Кочюнас Р. Психологическое консультирование. – М.: Академ. Проект., 1999. – 240 с.
16. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: Теория и практика / Пер. с лит. – М.: Академ.Проект, 2000. – 240 с.
17. Крайг Г. Психология развития. – Спб.: Питер, 2002. – 992 с.
18. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: развитие ребенка от рождения до 17 лет. – М., 1998.
19. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: Наука, 1984.
20. Мадди С. Теории личности. Сравнительный анализ.–СПб.: Речь, 2002.–539 с.
21. Максименко С.Д. Общая психология. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 1999. – 528 с.
22. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.Н. Основи дитячої патопсихології. – К., 1996.

- 23.Нартова-Бочавер С.К. Дифференциальная психология. – М.: Флинта, 2003.
- 24.Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Питер, 2000. – 464 с.
- 25.Непомнящая Н.И. Психодиагностика личности. – М.: Владос, 2001. – 189 с.
- 26.Овчарова Р.В. Практикум по социальной психологии, – курган .: Изд-во Кургановского государственного университета, 2012. – 166 с.
- 27.Панок В.Г., Цушко І.І. Нове положення про психологічну службу системи освіти України // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – № 2.
- 28.Практикум по возрастной психологии: Учеб.пособие / Под ред. Л. А. Головей, Е. Ф. Рыбалко. – СПб.: Речь, 2002, – 694 с.
- 29.Принцип развития в психологии / Под ред. Л.И.Анциферовой. – М.: Наука, 1978. – 366 с.
- 30.Проблема субъекта в психологической науке. – М.: Академический проект, 2000. – 320 с.
- 31.Психіатрія: Підручник / За ред.проф. О.К.Напрєєнка. – К., 2001.
- 32.Психология индивидуальных различий / Под ред. Гиппенрейтер Ю.Б., Романова В.Я. – М.: ЧеРо, 2000. – 778 с.
- 33.Психология личности в трудах зарубежных психологов / Под ред. Реана А.А. – СПб.: Питер, 2000. – 320 с.
- 34.Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Питер, 2000. – 476 с.
- 35.Психология личности: Тексты / Под ред. Гиппенрейтер Ю.Б., Пузыря А.А. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 286 с.
- 36.Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2000.– 712с.
- 37.Справочник по психологии и психиатрии детского и подросткового возраста / Под ред. Циркина С. Ю. – СПб., 2000.
- 38.Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 490 с.
- 39.Холл К. С. , Линсдей Г. Теории личности. – М.: ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999. – 592 с.
- 40.Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – СПб.: Питер, 1999. – 608 с.
- 41.Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М.: ВЛАДОС, 1998.
- 42.Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В.В. Психология и психотерапия семьи. – СПб., 2002.